

ПОГЛЯДИ СТУДЕНТІВ ЩОДО МЕТОДІВ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті представлені основні результати соціологічного дослідження, спрямованого на з'ясування ставлення студентської молоді до методів виховання дітей у сім'ї.

Ключові слова: сім'я, виховання, благополучна сім'я, неблагополучна сім'я.

Сім'я може виступати в якості як позитивного, так і негативного фактора виховання. У кожній родині об'єктивно складається певна система виховання. Можуть бути виділені 4 тактики виховання в сім'ї і відповідають їм 4 типи сімейних взаємин, що є і передумовою і результатом їх виникнення: диктат, опіка, «невтручання» і співпраця. . Проблемними є такі типи:

- Диктат у родині виявляється в систематичному придушенні одними членами сім'ї ініціативи та почуття власної гідності інших його членів.
- Опіка в родині - це система відносин, при яких батьки, забезпечуючи своєю працею задоволення всіх потреб дитини, захищають його від будь-яких турбот, зусиль і труднощів, приймаючи їх на себе.
- Система міжособистісних відносин у родині, яка будується на визнанні можливості і навіть доцільності незалежного існування дорослих від дітей, може породжуватися тактикою «невтручання».

Непідготовленість молоді до сімейного життя лежить в основі того, що молода сім'я поки що недостатньо реалізує свою виховну функцію.

Існує така проблемна ситуація, яка полягає в протиріччі між авторитарними чи ліберальними методами, які негативно впливають на розвиток дитини, та демократичними методами виховання, які є більш сприятливими.

Відмінності здорової сім'ї від проблемної полягають у нездатності коригувати програму життєдіяльності відповідно до вимог ситуації, негативних ознак і проблем.

Дослідження свідчать, що загалом усіх здорових, благополучних сімей близько 40%. Із них близько 15% сім'ї - із сильним виховним потенціалом, в яких вплив на дитину є оптимальним. 25% - це сім'ї із стійким виховним потенціалом. Створені сприятливі умови для виховання дитини, всі труднощі долаються спільними зусиллями батьків і дітей.

Велику кількість, а саме близько 60%, становлять проблемні сім'ї. Нестійкий виховний потенціал, з неправильно педагогічною позицією батьків - 30%. Майже 15% сімей - із слабким виховним потенціалом, в яких відсутній або втрачений контроль за життям дітей. Причиною такої втрати можуть бути вади здоров'я батьків, перевантаженість на роботі, кар'єрні прагнення, низький інтелектуальний рівень, а у неповних сім'ях - велика зануреність у особисте життя (намагання його "влаштувати"). Останнім часом кількість таких сімей збільшується, спостерігається відсутність авторитету батьків у дітей. Решта - це сім'ї з відсутнім виховним потенціалом, зумовленим конфліктами, агресивністю, змінами співмешканців. До них належать сім'ї з алкогольною, наркотичною, сексуальною деморалізацією, схильні до правопорушень, сімейного насилля тощо.

Дослідження характеру внутрішньо сімейних відносин, що склалися в сім'ях, де виховуються діти шкільного віку, проведене співробітниками Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України в ряді шкіл м. Києва, Київської та Черкаської областей; була проведена педагогічна діагностика, що охоплювала учнів 1–11 класів та їхніх батьків у 2010 році, і виявлено ряд тенденцій. Так, близько третини дітей, які навчаються в 3–4 класах, почувуються відокремлено від членів сім'ї, у них значно занижена самооцінка. Найбільш поширеним методом, до якого вдаються в процесі сімейного виховання батьки молодших школярів, є фізичне покарання – повністю

погоджуються з доцільністю «шльопання» дітей 48,4 % батьків; 34,7 % респондентів не змогли визначитися з відповіддю; 16,9 % батьків заперечили доцільність використання фізичного покарання як методу виховання. Досить незначною виявилася група батьків (17,8 %), які стверджували, що «дитину не можна принижувати ні за яких обставин», у разі своєї неправоти вони можуть «попросити в дитини вибачення»; 14,3 % батьків зазначили, що жодного разу не вдарили своєї дитини. Дослідження засвідчило, що 47,6 % батьків надають перевагу стилю виховання, в основу якого покладаються чітко визначені життєві сценарії, не даючи дитині змоги відхилитися від них; стиль відносин у цих сім'ях має жорсткий авторитарний характер. 36,3 % батьків, хоча й визнають за дитиною можливість самостійності, однак певною мірою обмежують її прояви; стиль батьківсько-дитячих відносин у цих сім'ях може набувати ліберального характеру, що переважає з деяким авторитаризмом. 16,2 % батьків дотримуються демократичного типу відносин з дитиною, вони переконані в тому, що вона має навчитися жити у світі, де панують добро і справедливість. Ці батьки цінують ініціативу та самостійність дитини, засуджують егоїзм і відсутність власної думки.

Результати дослідження довели, що в сучасній сім'ї доволі помітне місце посідають так звані методи авторитарного спрямування. Водночас, якщо порівнювати з попередніми роками, спостерігається тенденція до збільшення демократичних методів, які передбачають увагу до особистості дитини, активне спілкування з нею, надання їй більшої самостійності, відповідальності. Підвищений інтерес викликають у батьків питання, пов'язані з підготовкою дитини до життя в суспільстві. Проте більшість з них не знають чіткої відповіді на них, відчують розгубленість щодо застосування адекватних методів виховного впливу.

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти ВНТУ ФБТЕГП 3 курсу, м. Вінниця. Об'єкт складається з 127 осіб, з яких 90 чоловічої статі та 37 — жіночої, віком від 18 до 21 року.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення студентів ВНТУ до проблем виховання дітей у сім'ї.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставляться студенти ВНТУ до методів виховання дітей у сім'ї.

Конкретне соціологічне дослідження, що стосується готовності молоді до виховання дітей, проводиться саме серед вище вказаної аудиторії, оскільки дана проблема в ній є досить актуальною.

В ході соціологічно дослідження вибіркоким методом було опитано 30 осіб-студентів та з'ясовано, що більшість студентів надає перевагу демократичному методу виховання дітей. Респонденти категорично ставляться до насильства у сім'ї, але допускають підвищення голосу на дитину при необхідності. Також, більшість опитаних вважає кохання визначальним фактором для створення сім'ї. В середньому готовність до створення сім'ї по 10-ти бальній шкалі становить 4,53 бала, а найбільш оптимальний вік для створення сім'ї 20-24 роки. Тобто більшість планують створювати сім'ю в найближні 4-6 років, за умови що на даний момент лише половина має людину з якою хоче створити сім'ю.

По результатам проведеного опитування, гіпотеза щодо схильності студентів до демократичних методів виховання дітей у сім'ї, але не готові до створення власних сімей підтверджена повністю, так як 80% опитаних обирають демократичні методи виховання дітей, але за 10-ти бальною шкалою, в середньому готові до створення сім'ї на 4,53 бала.

Практичні рекомендації:

- Поширення інформації про створення сімей, виховання дітей серед молодих людей.
- Проведення тренінгів та семінарів у навчальних закладах.
- Благодійні акції та заходи для молоді спрямовані на поширення інформації про дітей сиріт та дітей, які страждають від насильства в сім'ї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акерман Н. Сім'я як соціальна і емоційна одиниця. СПб.: Пітер, 2000.
2. Антонов О.І. Соціологія сім'ї. М., 1996.
3. Стрельнікова Н.М., Падун Н.О. Сучасний стан виховання дітей у сім'ї., 2012
4. С. Ю. Аксьонова, М. Ю. Варбан, О. А. Васильєв та ін. Державна доповідь про становище дітей в Україні (за підсумками 2011 року)– К.: 2012. – 188 с.

5. Слободянюк А. В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві // Вісник «ВПІ». – 2011. - №1.- С. 16-20.
6. Слободянюк А. В. Впровадження соціально-психологічних технологій в навчальний процес вищого навчального закладу [Текст] / А. В. Слободянюк, Л. В. Косарева // ІНТЕРНЕТ-ОСВІТА-НАУКА-2006 : п'ята міжнародна конференція ІОН-2006, 10-14 жовтня, 2006 р. - Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – Т. 2. – С. 742-743.

Діденко Олександра Євгенівна — студентка групи Б-16мс, факультет будівництва теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: Didenkoalexandraa@gmail.com

Науковий керівник: *Анатолій Володимирович Слободянюк* – к.соц.н., доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету, м.Вінниця

Didenko Olexandra E. — Department of Building Heating and Gas Supply, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : Didenkoalexandraa@gmail.com

Supervisor: : *Slobodyanyuk Anatoly V. - PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa*